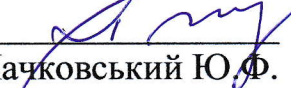

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет: історичний
Кафедра: соціології

Затверджено
на засіданні кафедри соціології
історичного факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 1 від 29 серпня 2019 р.)

Завідувач кафедри
д.с.н., проф. Пачковський Ю.Ф.

Силабус з навчальної дисципліни «Сучасні тенденції в соціології»,
що викладається в межах освітньо-наукової програми
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
для здобувачів з спеціальності 054 Соціологія

Львів 2019 р.

**Силабус нормативної навчальної дисципліни «Сучасні тенденції в соціології»
(2019/2020 навчальний рік)**

Назва навчальної дисципліни	Сучасні тенденції в соціології
Адреса викладання навчальної дисципліни	Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Кафедра соціології історичного факультету
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	05 Соціальні та поведінкові науки, 054 Соціологія
Викладач навчальної дисципліни	Черниш Наталія Йосипівна, доктор соціологічних наук, професор, професор кафедри соціології
Контактна інформація викладача	nchernysh@gmail.com ; natalya.chernysh@lnu.edu.ua
Консультації з навчальної дисципліни відбуваються	<i>Аудиторні консультації:</i> щоп'ятниці, 11:50-13:30 (вул. Університетська, 1, головний корпус Львівського національного університету імені Івана Франка, історичний факультет, III поверх, ауд. № 319, а також за попередньою домовленістю там само. <i>Онлайн-консультації:</i> через Skype; за допомогою попередньої домовленості. Для погодження часу он-лайн консультацій слід писати на електронну пошту Черниш Н.Й. або телефонувати; моб. тел. (067) 1767 184
Сторінка навчальної дисципліни	https://clio.lnu.ua/research/postgraduate-phd-and-doctoral-studies
Інформація про навчальну дисципліну	Навчальну дисципліну розроблено таким чином, щоб надати аспірантам необхідні знання, обов'язкові для визначення теоретичної основи їхньої дисертаційної роботи та її розташування у структурі соціологічного знання. Тому в цій дисципліні представлено як огляд загальної структури нового та новітнього соціологічного теоретизування з її модифікаціями, так і процеси та інструменти, які потрібні для обґрунтування вибору теоретичної позиції аспіранта серед теорій середнього рівня та її взаємозв'язку із загальною соціологічною теорією, адекватну до сучасних тенденцій в соціології. Також виділено перспективи розвитку світової соціологічної думки на майбутнє, що дозволить коригувати теоретичну основу дисертації відповідно до світових трендів.
Коротка анотація курсу	Дисципліна «Сучасні тенденції в соціології» є нормативною навчальною дисципліною зі спеціальності 054 Соціологія для освітньо-наукової програми з соціології, яка викладається в 5 семестрі в обсязі 3 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Мета та цілі курсу	<i>Метою</i> вивчення нормативної дисципліни «Сучасні тенденції в соціології» є розвиток загальних та фахових компетентностей у ділянці засвоєння аспірантами сучасних знань про тенденції та можливі

	<p>напрямки соціологічного теоретизування й використання новітніх дослідницьких технологій в добу і на фоні глобалізації. Ці компетенції формуватимуться завдяки кращому розумінню аспірантами сучасних класифікацій соціологічного знання включно з авторською схемою виділення чотирьох етапів з акцентом на редукції глобалізаційних процесів та зміцненні регіоналізму, що має суттєвий вплив на модифікацію корпусу соціологічних знань та урізноманітнення дослідницьких технологій. На цій основі аспіранти оволодіватимуть процедурами виділення головних трендів та перспектив розвитку соціологічного теоретизування, що уможливить розробку теоретичної основи дисертаційної роботи з урахуванням сучасних тенденцій.</p> <p>Підпорядкованими цілями є вироблення практичних навичок оперування отриманими знаннями через ознайомлення аспірантів із новітніми першоджерелами у справі оволодіння сучасними підходами та інструментами для вирішення наукової проблеми дисертаційної роботи, в тому числі із їхнім використанням для розробки методологічної частини програми авторського емпіричного дослідження з теми дисертації.</p>
<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<p>Базові публікації Черниш Н.Й.:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Черниш Н.Й. Соціологія сьогодення: тенденції та перспективи розвитку // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2017. - № 4. – С.5-21. 2. Черниш Н.Й. Стан сучасного загальносоціологічного теоретизування: глобальний досвід і локальні специфікації // Український соціум. – 2018. - № 1 (64). – С.19-32. 3. Черниш Н.Й. Українська соціологія у пошуках загальної теорії в умовах міждисциплінарності // Український соціум. – 2019. - № 2 (69). – С.9-34. 4. Нотатки з III Конгресу САУ (Дискусія навколо доповіді Н. Черниш на пленарному засіданні Конгресу) // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2018. - № 1. – С.199-207. <p>Основна література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. Александер Дж. Смыслы социальной жизни: культурсоциология. – М., 2013. – 640 с. 6. Берроуз Р., Севидж М. После кризиса? Big Data и методологические вызовы эмпирической социологии // СОЦИС. – 2016. - № 3. – С. 28-35. 7. Буравой М. Социология и неравенство // СОЦИС. – 2015. - № 7. – С.5-14. 8. Валерстайн І. Модернізація: світ праху її // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2008. - № 2. – С.21-24. 9. Дерлуг'ян Г. Соціальна еволюція людства: західний і радянський модернізаційні досвіди // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. - 2018. - № 2. - С. 165-184. 10. Костенко Н.В. У стані “emergency”: культурні ефекти // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. - 2016. - № 4. - С. 102-118. 11. Лапан Т. Інтерв'ю з Наталією Черниш // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2018. - № 1. – С.8-17. 12. Пилипенко В. Метатеоретизування в соціології: особливості, типи і напрями // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2017. - № 2. – С.50-76. 13. Савельєв Ю.Б. Соціальне включення та ексклюзія як форми взаємодії в суспільстві: евристичний потенціал соціологічних концепцій // Український соціум. – 2015. - № 4.

14. Савчинський Р. Проект аналітичної соціології, або У пошуках відповіді на питання «чому»? // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2018. - № 1. – С.46-64.
15. Стан сингулярності: соціальні структури, ситуації, повсякденні практики / за ред. С. Макеєва та С. Оксамитної. – К.: НаУКМА, 2017. – 180 с.
16. Стан сучасного українського суспільства: цивілізаційний вимір. – К.: Ін-т соціології НАН України, 2017. – 198 с.
17. Camic C., Joas H. (eds). The Dialogical Turn. New Roles for Sociology in the Postdisciplinary Age. – Lanham, MD: Rowman & Littlefield, 2004.
18. Burawoy M. Sociology and Interdisciplinarity: The Promise and the Perils // Philippine Sociological Review. – 2013. – Vol.6. – Pp.7-20.
19. Interdisciplinary Relationship in the Social Sciences / Ed. by M. Sherif and C.W. Sherif. - New Brunswick (USA) and London (U.K.), 2009. - 316 pp.
20. Repko, A.F., Szostak, R., Buchberger M.Ph. Introduction to Interdisciplinary Studies. – Los Angeles: Sage Publ., 2017. - 464 pp.
21. Ritzer J., Stepnisky J. Modern Sociological Theory. – Los Angeles: Sage Publications, 2017. – 664 pp.
22. Metatheorizing / Ed. by G. Ritzer. – Park Newsbury: Sage Publications, 2017. – 178 pp.
23. The Shape of Sociology for the 21st Century. Tradition and Renewal. – Sage, 2012.

Додаткова література:

1. Абушенко В. Пострадянська соціологія: мультипарадигмальність і туга за теоретичним синтезом // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2013. - № 4. – С.54-68.
2. Вахштайн В. Пост-пострадянська соціологія: кінець першого акту // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2011. - № 2. – С.59-77.
3. Малиш Л. Правила і принципи соціологічного аналізу // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. - 2016. - № 1. - С. 65-78.
4. Пилипенко В. Насильство, порядок і розвиток: нова версія метатеорії для наук про суспільство // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2018. - № 1. – С. 226-231.
5. Пилипенко В. Метатеоретичні пошуки соціологів у 1950-1970-х роках: генеза нової царини соціологічного знання // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2018. - № 2. – С.117-141.
6. Рахманов О. Механістичні перспективи метатеоретизування в соціології // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2019. - № 2. – С.143-159.
7. Kostenko N., Tiaglo K. (2016). Toward post-qualitative research: social theatre on Maidan // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. - 2016. - № 3. - С. 156-171.
8. Eriksen T.H. Globalization: The Key Concepts. – Bloomsbury Academic, 2014. – 230 pp.
9. Ritzer J. Globalization. The Essentials. – Wiley-Blackwell, 2011. – 371 pp.

Інтернет-джерела:

1. Contemporary Sociology: Sage Journals. - Режим доступу: <https://journals.sagepubl/home/cxx>
2. Contemporary Sociology on JSTOR. - Режим доступу: <https://jstor.org/journal/contsoci>

	3. Newell, William H., Wentworth, J., and Sebberson, D. (2001). Theory of Interdisciplinary Studies. - <i>Режим доступу:</i> http://hdl.handel.net/10323/4378
Тривалість курсу	90 год.
Обсяг курсу	32 години аудиторних занять (лекцій) та 58 годин самостійної роботи
Очікувані результати навчання	<p>Після завершення цього курсу аспірант буде :</p> <p>знати: суть і характер якісних змін у розвитку соціологічної науки наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. в умовах глобалізації; головні етапи і тенденції розвитку соціології; представників нових гілок соціологічного знання і теоретичні положення їхніх теорій та концепцій; здійснювати компаративний аналіз аксіоматичних ядер головних напрямів соціологічного теоретизування, обирати та аргументувати свій вибір та наукові преференції для формування теоретичної бази дисертаційної роботи; знати тематику та ознаки, суть головних поворотів методологічного характеру у розвитку сучасної соціології та ті новітні тренди, які притаманні кожному з них і соціологічній науці сучасності в цілому; знати суть наукових дискусій стосовно міждисциплінарності й трансдисциплінарності та обміну сенсами між науками; знати можливості і межі використання нового соціологічного знання до аналізу соціальних процесів і явищ зазначеного періоду в Україні; знати якісно нові методи здійснення емпіричних досліджень, адекватні прирощенню соціологічного знання в усій його багатоманітності на поч. ХХІ ст.; усвідомлювати можливості і межі застосування набутих знань у дисертаційній роботі;</p> <p>вміти: застосовувати набуті знання до аналізу новостворених соціологічних теорій і концепцій як у світовій, так і у вітчизняній соціології; на цій основі та за допомогою компаративного аналізу аксіоматичних ядер новітніх соціологічних теорій і концепцій вміти виробляти свою теоретичну позицію та добирати аргументи щодо її висунення і обстоювання; вміти здійснювати теоретичну інтерпретацію обраних теоретичних положень з подальшою їхньою операціоналізацією; чітко окреслювати можливості дослідження сучасних процесів і явищ в предметному полі соціології з врахуванням внутрішніх і зовнішніх міждисциплінарних впливів, тенденцій і перспектив розвитку соціологічного знання; вміти аналізувати теоретичні доробки вітчизняних соціологів та з'ясувати їхню валідність на фоні поетапного розвитку світової соціологічної думки; реалізувати набуті знання для здійснення емпіричних досліджень в рамках написання своєї дисертаційної роботи.</p>
Ключові слова	Етапи розвитку соціології; тенденції розвитку соціології; перспективи розвитку соціології; загальна соціологічна теорія; метатеорія; гранд-теорія; методологічні повороти; метатеоретизування; міждисциплінарність; теорії середнього рівня
Формат курсу	Змішаний: очний /дистанційний
	Проведення настановчих лекцій та консультації для кращого розуміння тем. Базовий конспект лекцій.

<p>Теми</p>	<p><i>Змістовий модуль 1.</i> Виділення етапів розвитку соціології як внутрішня передумова виокремлення сучасних тенденцій поступу соціологічної науки (6 год. лекц., 10.9 год. самост. роботи) Тема 1. Полеміка довкола виокремлення етапів розвитку соціологічного знання в науковій літературі сучасності (2.0; 3.7 год. відповідно) Тема 2. Соціологія сталого суспільства (4; 7.2) <i>Змістовий модуль 2.</i> Соціологія доби глобалізації як зовнішнє джерело трансформацій соціологічного знання (14 год. лекц., 25.3 год. самост. роботи) Тема 3. Глобалізація, її суть та сфери розгортання (6; 10.9) Тема 4. Вплив глобалізації на якісні зміни предметного поля соціології, її методологічних засад та методів емпіричних досліджень (8; 14.4) <i>Змістовий модуль 3.</i> Тенденції та перспективи розвитку сучасної соціології (12 год. лекц., 21.8 год. самост. Роботи) Тема 5. Четвертий етап розвитку соціології та його головні характеристики (6; 10.9) Тема 6. Домінантні тенденції та перспективи розвитку соціологічного знання і дослідницьких технологій у постглобалізаційний період. (6; 10.9)</p>
<p>Підсумковий контроль, форма</p>	<p>Іспит в кінці семестру Письмовий/комбінований</p>
<p>Пререквізити</p>	<p>Для вивчення курсу аспіранти потребують базових знань з нормативних дисциплін магістерської програми, достатніх для сприйняття категоріального апарату загальної соціологічної теорії, новітніх теорій середнього рівня, адекватного розуміння джерел з сучасного соціологічного теоретизування, здатності виробляти на цій основі програму емпіричного дослідження.</p>
<p>Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу</p>	<p>Лекції, елементи дистанційного навчання, колаборативне навчання у вигляді виконання міні-проектів, виконання індивідуальних науково-дослідних завдань, відповіді на проблемно-орієнтовані завдання, презентація, рецензія, дискусія.</p>
<p>Необхідне обладнання</p>	<p>Із урахуванням особливостей навчальної дисципліни. Вивчення навчальної дисципліни не потребує використання програмного забезпечення, крім загально вживаних програм і операційних систем.</p>
<p>Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)</p>	<p><i>Оцінювання</i> проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> • контрольні заміри (модулі): по 15 % семестрової оцінки; три модулі; максимальна кількість балів 45; • додаткові види роботи за вибором аспіранта (рецензія, презентація тощо); кількість балів – 5; • іспит: 50% семестрової оцінки. Максимальна кількість балів – 50. <p>Підсумкова максимальна кількість балів: 100 <i>Письмові роботи:</i> Очікується, що аспіранти виконають декілька видів письмових робіт (вирішення кейсу, ІНДЗ). <i>Академічна доброчесність:</i> Очікується, що роботи аспірантів будуть їхніми оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших</p>

	<p>аспірантів становлять приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі аспіранта є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p> <p><i>Відвідання настановчих занять</i> є важливою складовою навчання. Аспіранти зобов'язані дотримуватися усіх строків, визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених робочою програмою.</p> <p><i>Література.</i> Уся література, яку аспіранти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Аспіранти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p><i>Політика виставлення балів.</i> Враховуються бали, набрані на поточному тестуванні, самостійній роботі та бали підсумкового тестування. При цьому обов'язково враховуються присутність на настановчих заняттях та активність аспіранта під час їхнього проведення; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях, не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.</p> <p>Додаткова інформація про форми оцінювання цієї навчальної дисципліни відповідно до компетентностей міститься у Робочій програмі курсу. Режим доступу: https://clio.lnu.ua/research/postgraduate-phd-and-doctoral-studies</p>
<p>Питання до іспиту</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Зарубіжні та вітчизняні класифікації етапів розвитку соціології. 2. Взаємозв'язок етапів розвитку соціології із тенденціями та перспективами поступу соціологічного мислення. 3. Взаємозв'язок етапів розвитку соціологічної науки із соціокультурними реаліями певного історичного періоду. 4. Критерії виділення етапів розвитку соціології як самостійної академічної науки. 5. Складові елементи структури етапу розвитку соціології в їхній єдності. 6. Етапи розвитку соціології в єдності її теоретичних засад та технологій соціологічних досліджень. 7. Зростання варіативності наукового знання як один з критеріїв побудови класифікації етапів розвитку соціології. 8. Класична соціологія як наука про суспільство за західним взірцем. 9. Суть «першої», «другої» і «третьої» соціології в їхніх порівняльних характеристиках. 10. М. Буравой про три фази розвитку соціології. 11. Відмінності між історією соціології та етапами її розвитку. 12. Глобалізація як західний проект та її вплив на розвиток соціології. 13. Множинність глобалізацій та її вплив на переформатування предмету вивчення соціології. 14. Виклики глобалізації і відповіді України на них. Чи є Україна країною-емітером? 15. Загальні характеристики другого і третього етапу розвитку світової соціології. Спільне і відмінне у розумінні глобалізації та глобалізацій. 16. «Контейнерна соціологія» Першого модерну.

	<ol style="list-style-type: none"> 17. Соціологія Другого модерну: суть, головні положення, предмет вивчення. 18. Чотири рівні соціологічного аналізу доби глобалізації. 19. Соціологія глобалізації та глобалізація соціології. 20. Чотири чисті типи соціології доби глобалізації. 21. Публічна/громадська соціологія як домінуюча форма соціологічного мислення і діяльності соціологів у добу глобалізації. 22. Соціальні функції соціології доби глобалізації. 23. Структура соціологічного знання доби глобалізації. 24. Соціологічне метатеоретизування доби глобалізації. 25. Соціологічне метатеоретизування в українській соціології. 26. Трансформація глобалізаційних процесів у напрямку їхнього «згасання» чи заміни не-глобалізаційними процесами: дискусія в середовищі соціологів. 27. Загальна соціологічна теорія та метатеоретизування в соціології сьогодення. 28. Загальна соціологічна теорія в сучасній українській соціології. 29. Найбільш важливі доробки сучасних українських соціологів в контексті загального теоретизування і застосування методів емпіричних досліджень. 30. Структура сучасного соціологічного знання: <ul style="list-style-type: none"> - у світовій соціологічній думці; - в українській соціології (порівняльний аналіз). 31. Найбільш важливі тенденції розвитку світової соціології для осучаснення вітчизняної соціологічної науки. 32. Інтерфейси соціології, соціогуманітарних та природничих наук як одна з провідних тенденцій розвитку світової соціологічної думки. 33. Головні тенденції розвитку сучасної соціології. 34. Перспективи розвитку соціологічного знання сучасності.
<p>Опитування</p>	<p>Анкету-оцінку з метою оцінювання якості навчальної дисципліни буде надано по завершенню її викладання.</p>